

Vychází 1., 10., 20.,
každého měsíce o 10.
hodině.

Expedicí se nachází u
města Pešti na masném
trhu 1. poschodí.

Kdo všeckna čtyry čtvrt-
leť odebere, obdrží pra-
emii.

DALIBOR.

Předplácí se: čtvrtl. 1 zl.
půll. 2 zl., celor. 4 zl.
rak. č. S poštou: čtvrtl.
1 zl. 15 kr., půll. 2 zl.
30 kr., celor. 4 zl. 60 kr.
rak. čísla. Pro státy ně-
mecké: půll. 1 tol.
20 nov. gr., celoročně
2 tol. 40 nov. gr.

Hudební časopis s měsíční notovou přílohou a s roční praemií.

Odpovědný redaktor:

Emanuel Meliš.

Expedice „Dalibora“ a kancelář pro opisování nachází se nyní „u města Pešti“ na masném trhu 1. poschodí.

Burneyova hudební cesta po Čechách.

Podává Karel Petr Kheil syn.

Po celé téměř Evropě známo, že vlast naše semeništem jest slavných hudebníků. Ačkoliv tomu osud vzdoroval, aby Čechové v říši věd a krásných umění po dvě minulá století s jinými národy stejným krokem jíti nemohli; byla přec to hudba, která Čechům u národů vzdělaných trvalého jména pojistila.

Z ušlechtilých srdcí a poklidné mysli národů slovanských vyvíjelo se ode dávna již krásné ono umění — hudba. Onať kráší celou vlast naši, a k ní se veškerý národ schopnostmi a způsobilostí kloní. V hudbě Čechové od jakživa vynikali, ano i přirozeným nadáním k tomuto umění všechny ostatní národy daleko předčí, netoliko počtem, ale i znamenitostí svých umělců. Hudbou dobyl Čech sobě slávy, která již i meze Evropy překročila a mnohého již přiměla cizého umělce hudebního, aby krásnou naši vlast navštívil.

Mezi muže znamenité, kteří do Čech předešlého století byli přišli, aby stav hudby naši poznali, patří také Angličan Karel Burney, kterýž výsledek své cesty ve svém díle: *Musical tour through the Netherlands, Germany and Holland. London 1773*, byl složil. Dříve však než úryvek z cestopisu toho nás se týkající podáme, budiž nám stručný životopis Burneye dovolen.

Karel Burney (vysl. Börny) narodil se r. 1726 v Shrewsbury (1727 ve Worchesteru), kdež mu základ hudby otec jeho byl položil. Aby pak v umění tomto se zdokonalil, odebral se r. 1744 k D. Arnaovi do Londýna. Byv od učitele svého sobě zůstaven, hrál v divadelním orchestru a vyučoval v hudbě. Jelikož ale příjmy jeho nestačily, aby výlohy zapravily, byl nucen do rodiště svého se vrátiti. Po několika letech dostal se opět do Londýna a sice při šťastnějších okolnostech. Neobdržel tenkrát jen místo v orchestru divadel-

ním, nýbrž přivedl též na jeviště hudební divertissement: Alfred. Roku 1751 povolán byl do Swaffhamu v Norfolku za organistu s ročním platem 100 lib. šterlinků (asi 1000 zl.), kde brzy pro své příjemné chování stal se miláčkem šlechticů celého okolí. Setrvav tam 9 let seznámil se s knížetem z Yorku, kterýž ho vyzval opět odebrati se (r. 1760) do Londýna. Vyda tam několik koncertů tiskem, kteréž došly obliby. Roku 1761 udělila mu universita oxfordská titul *doktora hudby*. Dávna již touha, spatřiti Itálii, probudila se znova při nynějších jeho skvělých okolnostech a umínil sobě na umělecké cestě této sbírati: Materialy k dějinám hudby. Nastoupil tedy r. 1770 cestu po Itálii i Francii, načež vydal svůj: *The present state of music in France and Italy*. R. 1772 vydal se po druhé na cestu do Hollandska, Nizozemska, Německa a Čech, kdež nejznamenitější dvory, knihovny a osoby navštívil. Jmenovitě zdržoval se déle ve Vídni, kdež obcoval s výtečnými hudebníky té doby, mezi nimiž s několika krajanými našimi, o nichž v jiné části svého cestopisu vzácné pro nás podává zprávy. Burney byl též důvěrný přítel slovutného našeho krajana skladatele *Myslivečka*, jehož v Itálii provázel a jemuž v Římě pomník postavil. Cestu tu vypsál v nahoře již uvedeném spise, kterýž též do hollandského a německého přeložen byl. Nápotom ohlásil své „Dějiny hudby“ (*A general history of music from the earliest ages to the present period. To which is prefixed a dissertation on the music of the ancients. London Vol. I. 1776, II. 1782. III. a IV. 1789*) ve třech dílech, avšak množství materialu nenaplnilo tři nýbrž čtyry díly, jež dokončil v 14 letech.

R. 1785 vyšly od něho znamenité zprávy o životných okolnostech Haendla a památní slavnosti 26., 27. a 29. května a 3. a 5. června ve Westminster-Abtey odbývané. Roku 1796 vydal své: *Memoirs of the life and writings of the abate Metastasio. In*

which are incorporated translations of London 1796. Vol. I. II. and III. Spis ten, obsahující životopis Metastasia, vzbudil mnoho podivení mezi hudebníky a byl též do italského jazyka přeložen. Sepsav mimo uvedené též některé méně důležité spisy, uvedl v hudbu několik dramát: Robin Hood, Queen Mab, Alfred a Voltairovu: Devin du village a vydal tiskem některé svých skladeb.

Vůbec má Burney veliké zásluhy o sepsání materiálu k dějinám hudby, zvláště pak anglické. Zemřel r. 1814 zanechav velké jmění a rodinu, z níž každý úd vydobyl si cti u svého národu.

Cesta Burneyova po Čechách.

Často slýchával jsem, že *Čechové* mezi všemi národy Německa, ano celé Evropy nejvíce jsou hudební, a jistý slavný hudebník německý, kterýž nyní v Londýně se nachází, ujistil mne, že Čechové, kdyby se jim jen stejné výhody s Vlasy zaopatřily, tyto by jistě předčili.

Účinky nedají se bez příčin mysliti, a příroda, jak strannická také při vydávání tvorného ducha a vloh by byla k jednotlivcům, není tak nikdy k celému národu. Klima přispívá mnoho k tvoření mravů a obyčejů a jsem jist, že národové, kteří žijí v pásmech horkých, více mají potěšení v hudbě, nežli oni v pásmech studených; snad jest toho příčina, že nervy sluchu v oněch jsou valnější, a že hláhol tam snadněji se rozšiřuje (?!), však nemohl bych udati příčiny, proč podnebí více k lepšímu hudby na Čechy, než na jejich sousedy Sasíky a Moravany (?!) působiti by mělo.

Procestoval jsem celé království české od jihu až k severu a skoumaje bedlivě po tom, jak sprostý muž učí se hudbě, nabyt jsem konečně přesvědčení, že nejen v každém větším městě, nýbrž také ve všech vesnicích děti obojího pohlaví vyučují se hudbě.

(Pokračování.)

Jan L. Lukes.

Životopisný nástin, podává V. D. M.

(Pokračování.)

Rekomandační listy paní baronky z Pangetu uvedly Lukese do několika velkých domů a vzácných společností, ač peněžitých výhod méně mu poskytly. Byl ale tak šťasten, že asi za 14 dní po jeho do Vídně přibytí jednu literární hodinu obdržel, asi za dva měsíce na to druhou a třetí kondici, a tak byly prozatím jeho denní potřeby kryty. Když se výdělek Lukesův

poněkud zmáhal, šetřil co jen mohl, aby mu nějaká zlatka pro hodiny ve zpěvu zbyla. *Proch*, dvorní kapelník, byl mu co obzvláštní mistr v tomto oboru jmenován. Interessantní byla zkouška, po které kapelník *Proch* Lukese za svého žáka přijmul. Když mu tento svou prosbu přednesl, aby ho, pakli mu čas zbývá, zpěvu vyučoval, měřil ho *Proch* od hlavy až k patě a ptá se hned při tom, jest-li umí poněkud správně z listu zpívati. Lukes prosí, by mu něco předložil. *Proch* se vytasí s celou knihou svých vlastních komposic a poukázav na jednu začal hned na fortepianě hráti, aniž byl Lukesovi času k prohlédnutí popřál. Tento ji bez chyby zazpíval, a tak i druhý i třetí mu vykázaný úkol. Konečně naznačil *Proch* jednu píseň s doložením: „Dieses Lied werden Sie sicher nicht treffen!“ čím Lukes uleknuv se o malé shovení prosil, by si aspoň text přečísti mohl. Sotva se to stalo, již začal *Proch* úvod hráti usmívaje se při tom tak, jako na srozuměnou, že Lukes své úloze nedostojí. Když ale i tuto píseň Lukes bez té nejmenší chyby vyzpíval, vyskočil *Proch* od piana vykřikna: „Sie sind ein Mordkerl; denn ein solcher Treffer, wie Sie, ist mir selten begegnet, aber ein Esel sind Sie doch, denn Sie haben nicht den geringsten Begriff davon, wie man beim Singen den Mund aufmachen muss, überhaupt nicht die Spur von einer regelrechten Vocalisation!“ Lukes sice neočekával žádného pochlebování, ale tím méně takovou vybranou zdvořilost, a ač mu touto morální políčkou srdce krvácelo, neztratil proto přec naději, že svou železnou vůlí a neunavnou pilností si brzo i věhlasných umělců neobmezenou chválu zasloužiti musí. Hodiny ve zpěvu byly Lukesovi od Procha slíbeny, ale zač? *Proch* žádal za každou lekci, která asi půl neb tři čtvrtě hodiny nejdéle trvala, 2 zl. stříbra a Lukes mohl s bídou sotva třetinu toho platit a *Proch* žádal ten plat ještě *napřed*. Tu nebylo nic platno, jak dát se s ním do smlouvání a vyličení jeho trudných poměrů jakož i horoucná láska Lukesova ke zpěvu přiměly Procha k tomu, že polovičku za každou lekci z nadřčeného platu mu slevil.

Přes tři čtvrtě roku chodil Lukes k *Prochovi* a přesvědčil se konečně, že právě ty *vady*, které týž věhlasný kapelník Lukesovi z počátku vytknul, u něho odstraniti nedovedl, neb *Proch* jest genialní kapelník jako náš *Frant. Škroup*, oba ale nemají ani toho nejmenšího ponětí o *vyvinování* a *ušlechtění tónu* a o *jadrné vokalisaci* a jejím přirozeném a lehkém tvoření, o kterém ustavičně jeden jak druhý mluvili, nevědí oba pranic.

Lukes nabyt přesvědčení, že *jen dokonalý dramatický zpěvák může zase zpěváka vycvičiti* a protož se poděkoval za hodiny u Procha a šel k Vla-

chovi *Basadonna*, který co tenorista slavného jmena při italské opeře požíval. Tento přesvědčiv se o Lukesově velkém talentu, převzal ihned, ovšem při jednou tak velkém platu jak Proch, jeho další vyučování ve zpěvu. *Basadonna* zakázal přísně Lukesovi pod trestem 30 zl. stř., k čemuž se kontraktně zavázati musel, kdekoliv i tu nejmenší píseň zpívati a začal s ním, zahrnuv vše již si osvojené, zpěv docela ze začátku. Přes rok nechal *Basadonna* Lukese nic jiného zpívati, než škály a malé solfeggio a vždy jen na vokál. A teprv v druhém roce přešel k druhým vokálům a k větším solfeggím a teprv na konci tohoto roku nechal Lukesa některé malé arie z italských oper zpívati, při čemž s náramnou *přísností na výřečnost* hleděl, jakož i na *dramatický výraz v tónu a ušlechtilost celého obličejě při zpěvu*, neb vždy říkával, že *ráz celé básně v přednášce v očích se skvíti musí*. Škoda že Lukes ještě déle u tohoto výtečného mistra ve škole ostati nemohl, neb tento přijav engagement při italské opeře v Novém Yorku opustil Vídeň, aniž by se tam byl opět navrátil.

Ten samý čas, co *Basadonna* svou zpěváckou školu rozpustil, zarazil se ve Vídni ústav „*Akademie der Tonkunst*“ pod Barthem a Gentiluomem, známými to muži v hudebním světě. V akademii této se bral obzvláštní ohled na *zpěv*, ač i dokonale ve foukacích nástrojích vyučováno. Vyučování zpěvu udělovali svrchu dotčení pánové. Z těchto si *Lukes* Bartha co učitele zvolil, a tento, seznav svého žáka, s celou láskou k Lukesovi přilnul, a u něho se Lukes naučil obzvláštně *klasickou hudbu* znáti a zpívati. Lukes byl nyní v čtvrtém roku práv a absolvoval je též v r. 1853. Lukes měl nyní dvě cesty otevřeny; buď státi se *umělcem* anebo *právníkem*.

(Pokračování.)

Myslenky o slovanském zpěvu.

Stanovisko zpěvu.

(Pokračování.)

Mocné podpory nalezlo to počínání, když o několik let později Žofínská akademie v Praze zřízena byla. Zasloužilý ředitel její p. *Alois Jelen*, sám výtečný kompositor, pro mladistvý ústav svůj více překrásných mužských sborů sepsal, které ve skladbě i u provozování žádné haně nepodléhajíce, a velmi skvostně obsazeny byvše, svým mohutným účinkem mnohý nevčasný odpor proti českému zpěvu rozdrtily, a nejen bídný vtip poníženého nepřítelce v hrdle ještě udušily. — Musím zde zvláště vytknouti, že všelikého před-

sudku prostá věhlasnost Rakouské vlády opět se nezdráhala, uděliti nově povstalemu veřejnému ústavu s národním směrem svou pochvalu a podporu. Zkoušíme-li ducha, který týmž ústavem nezastřeně na světlo vystoupil, čítáme-li texty těchto mistrovských českých sborů, jenž od počátku do konce láskou a úctou pro zeměpána a jeho vznešenou rodinu oddýchají: tedy každý nestranný soudce vyznati musí, že vzdělávání umění zpěváckého žádným účinnivějším a platnějším způsobem s rozmáháním oněch citů spojeno býti nemohlo, což panujícímu domu příjemno a směru obecného ducha v národě spasitelno býti musí. Anebo mohl by snad opravdu rozumný člověk mysliti, žeby možno bylo, *německým* zpěvem na *Čecha* hlouběji a dojmavěji účinkovati? — Příchylná věhlasnost vlády z jedné strany, a vděčná uznanost Čechův z druhé strany jsou tak nepochybné, že z toho nejlepší následky vyplývati mohou.

Také nyní porozšířené účinkování českého divadla a dávání oper v jazyku českém této nové škole prospěšným býti může. Jestli obecenstvo pro tu chvíli přeloženými operami spokojeno býti musí*), přece nic jiného než *dobrá vůle* k tomu náleží, aby se v Praze v krátkém čase více *dobrych*, původně českých oper přátelům naší musy k potěšení dávatí mohlo.

Vůbec to u nás Čechův nezáleží na tom, abychom prostředky a síly teprv získali, nýbrž raději, abychom ty v skutku dostatečné síly, které máme, již dále rozdělováním nemarnili, a je ku společnému vlastenskému cíli spojovali. A co také z toho máme, když zapíráním svých vlastních národních záležitostí, k rozmnožování cizé, v sobě sice přebohaté ale skoro již přežilé školy ochotně přispíváme? Cítí-li pak cizina potřebu naší podpory v uměleckém snažení svém? — Nikoli! — Zdali pak nám cizinci za takovou pomoc vděčnými budou! — Nikoliv? — Vydobudeme-li pak sobě sami i s nejlepšími útvory takového uznání v cizině, jakého bychom se u našeho národu nadíti mohli? Nikoliv! — Můžeme-li pak na takové nivě, kde nás nic jiného nepodněcuje, než jediné abstraktní umělecká pobudka, skutečně s touže silou, s tímž účinkem vystoupiti, jako tam, kde nás zpomínky blahého dětinství, děje našich předkův a ty nejmocnější, mužných prsou nejdůstojnější city nadšením naplňují a s sebou povznášejí? — Nikoli a opět nikoli!

Julius Caesar chtěl raději prvním ve vsi než druhým v Římě býti. A my, jenž své síly jen spojití potřebujeme, abychom v rodině největšího národu v Evropě v oboru nejšlechternějšího umění první místo na dlouhý čas zaujali, proč bychom raději chtěli v řadě cizích, k nám lhostejných národů jako podruhévé třetí neb čtvrté místo držeti, anebo k tomu snad představovati

*) Znam potud jen tři původní opery české.

sebe jako páté kolo u vozu? Opravda, jest-li nám po upokojení vlastních potřeb ještě sil na jiný užitek zbývá, lépe bychme učinili, jimi pokrevně, chudší kmeny podporovati, nežli je bez užitku v cizích oborech, v snaženích, do kterých nám nic není, marniti!

Ilirové také již některé původní zpěvy ve svém jazyku vydali, které jako zdařilé práce chváleny jsou. Srdečně přejeme, aby se tyto pokusy rozmnožily, zdokonalovaly a vlastní národní školu utvořily. Nechť jenom Ilirové svou národní poesii, své národní nápěvy pilně zpytují, a pokroky druhých Slovanů dobře pozorují, aby se jim v to někdy cizí duch, na příklad vlašský, nevkradl, a oni protinárodní, a tím již mrtvé plody na svět nevyváděli.

(Dokončení.)

Z Brna, dne 26. listopadu.

(Beseda.)

Horlivým účinkováním chvalně známého skladatele pana Křížkovského, ředitele zdejšího zpěváckého spolku slovanského, odbývala se dnes „v lužankách“ (Augarten) beseda, která skvělého výsledku dosáhla. — Podám Vám nejdříve obraz, který mi u vstoupení do hezkého a velkého sálu se objevil. Celá veliká prostornost byla takřka obecnstvem vybraným přeplněna. Není divu, neb se Slovanům Brněnským neposkytuje takových zábav v té hojnosti, jako obecnstvu pražskému. A zase není divu: neb navzdor horlivému účinkování spolku, a zvláště Křížkovského nedá se v Brně uspořádat beseda tak snadno, jako v Praze. Zdaliž toho je vinen nedostatek sil aneb jiné okolnosti, o tom Vám nemohu podat žádný rozsudek, nebo jsem se se zdejšími poměry ještě jak náleží neseznámil. Avšak přetřhl jsem se ve vylíčení obrazu, jež nám sál poskytuje. Mezi obecnstvem vidím tu 3 Hanáky v bílých kazajkách a červených spodkách a několik jiných Moravanů v malebném kroji národním. Pozornost obecnstva na sebe lákají, neb mezi čamarou a frakem, který zde velmi hojně zastoupen jest, vynikají rozmanitostí barev svého kroje. V první řadě sedadel uříš manželku slavného národovce Dra. Pražáka se svými sestřenicemi. Avšak ozdobení sálu barvami národnými, prápory neuvidíš. Zde sálu jsou docela holé — neboť se jakékoli okrášení národní, prápory, ano i každý znak pro výbory — zapověděly. Konečně je sál tak naplněný, že již ani místečka nelze dostati. Beseda začíná. Na podium vystupují členové sboru, sestávajícího asi ze 70 zpěváků. Bylo by jich bývalo více, kdyby se nebylo vystoupení a zpívání žákům gymnasia zapovědělo. Sbor zaujmul místo

své. V obecnstvu panuje hluboké ticho. Z pravé strany vystoupí muž zdravého a přívětivého pohledu, v dlouhém černém kabátě a vysokých botách kněžských — jest to Křížkovský. — Vstoupí na stupeň kapelníka, vezme taktýrku a zavzní první číslo zajímavého programu: „Žalm,“ sbor od Chmelického. A v skutku, bylo mi jaksi blaze okolo srdce, když jsem, posud skoro uvyklý na zpěv a hovor cizí, uslyšel zase po 6 nedělích zpěv český. Pevným a jistým vedením Křížkovského dosáhl sbor tento chvalného výsledku. Poznal jsem, že Slované Brněnští se znají ve zpěvu, jako jejich bratři Češi. Zpívalo se precisně a dokonale; Křížkovský však dokázal, že práce a pilnost jeho ve cvičení a zkoušení zpěváků nebyla nadarmo. Následovala jednoduchá a líbezná píseň „Poletuje holubice“ od K. Bendla, kterou pan B. dosti zdařile přednášel. Pan B. má příjemný, pro jistý obor písni dosti silný a rozsáblý tenor, zdálo se nám však, že hlasu jeho ve výšce schází jakási okrouhlost, kterýžto nedostatek se zvláště v silném vyrazení vysokých tónů jeví. Velmi pěkně přednášel p. B. druhou píseň, „I šepce kvítí“ (slova od Antonie Körschnerové) od našeho miláčka krajana Eduarda Nápravníka v Petrohradě. Panu B. se dostalo hlučné pochvaly. Mimo to zpíváno ještě 4 sborů „Svorný duch“ od Suchánka, „Čechoslovan“ od Zavrtaala, „Šablenka“ a „Vlasti“ od L. Procházky, z kterýchžto „Čechoslovan“ s největší dokonalostí se přednášel. Dále hrála se fantazie pro cello na motivy Webrova „Kouzelného střelce“ od Lindnera a Rondo od Chopina pro 2 piana. Jelikož jména oněch pánů na programu udána nebyla nemohu Vám je oznámit. Toliko je jisté, že p. cellista v skutku nadřečenou fantasií s dokonalou pilností provedl a hlučným potleskem a vyvoláním odměněn byl. Co se týče Chopinova ronda, pozorovali jsme chvílkami nejistou souhru, za příčinou nejistoty druhého hlasu. První piano dosti zasloužilo pochvaly obecnstva.

Přejeme panu Křížkovskému šťastné daření při řízení zpěváckého spolku; horlivost a dokonalá vzdělanost hudební jeho mu při tom jistě co nejpriznivěji bude pomáhat a pilnost pánů členů mu jde a půjde v ústrety. Díky ostatním pánům účinkujícím za večer tak skvělý a zajímavý.

Konečně mi budiž dovoleno, bych o charakteru a rázu oné besedy, v poměru k rázu besed pražských několik slovíček promluvil.

Za prvé jsem pozoroval, že v přirovnání k besedám pražským měla ona beseda více pohled „akademie.“ Scházelo jí, tak se mi zdálo, co se týče zevnějšího pohledu na vše onoho besedního rázu, jenž v besedách pražských jaře věje. Netvrdím, že snad obecnstvo se dosti nevyráželo; ale zdálo se mi, že zá-

bava v Praze je čilejší a živější. Možná, že snad nedostatek známých a přátel ve mně jakousi tesknost působil a tu že snad se mi i jiní nezdáli býti v dosti dobrém rozmaru.

Po besedě zasedlo obecnstvo za stoly a vojenská hudba zaujmula podium. Zavzněla Tillova Ouver-tura. Jsem již měsíc v Brně a ponejprv jsem tu slyšel „Kde domov můj.“ Nenadále jsem začal tleskat. Brzy však jsem přestal, neb se na mne několik hostů koukalo a nejspíše divilo. Ani ruky se nehýblo — to mne vytrhlo; vždyť nejsem v Praze, v Čechách. Trochu jsem se hněval na Brněnské a odcházel jsem domů. Aj tu zavzní „Hej Slovaué“ a bouřlivý potlesk a hlasité volání doprovází píseň tuto. To mne zase smířilo. Jda skrze řady stolů, viděl jsem u jednoho stolku 2 důstojníky a jednoho v civilním šatu, jenž se hlučnému jásání potutelně smáli a ušklíbali. Myslel jsem si „Bože odpusť jim, neb nevědí co činí“ s opustil jsem sál, v kterém jsem první v skutku zajímavý večer v Brně zažil.

František Josef Andrlé.

Novela ze života českého hudebníka.

(Dokončení.)

Zděšen nad tím, uzavřel Josef své Amatky a zapřisáhnul se, že ani zvuk z nich více nevyhloudí, pokusil se, žítí jako ostatní lidé. Při tom však chtělo mu srdce puknouti a život jeho podobal se pšeničnicku, zasazenému do chladného pásma země, kterýž jen trny a listí ale žádné květy nenese. A bojoval a zápasil s uměleckým pudem, v jeho prsou vždy více a více se zmocňujícím, až konečně síly více do sebe neměl, aby se mu byl mohl zprotiviti, až jeho genius zvítězil a on jednoho dne skříň otevřel, své Amatky z ní vyňal, jako svatý ostatek je zlíbal a tajně s nimi dům a domov opustil. Cestoval s nimi do Polska. Nejdříve se vystěhoval do Varšavy, tu se cvičil a seznal všechny zdejší poměry, vystoupil pak najednou veřejně s opravdově znamenitým výsledkem. Jeho sběhlost byla k podivení a náruživost jakož i zádumčivost v jeho přednesu působily nesmírné kouzlo na posluchače, neboť již pouhý zvuk jeho nástroje choval v sobě jakousi kouzelnou moc. Vše možně se o to usilovali, aby toho neobyčejně poutajícího veleducha Františka Josefa Andrla ve Varšavě udrželi a navrhovali mu nejskvělejší výminky; ale podobalo se, jako by díl bez pokojné kočovnické přirozenosti mrtvého učitele byla jeho houslemi na mladého muže přešla. Na žádném místě dlouho to nevydržel; ani vyhlídka na zisk, ani ctižá-

lost nebyly s to, na jednom místě na déle než na několik dní ho upoutati. Jeho jméno stalo se brzy známé a jeho cesta po Polsku a po Uhrách podobala se vítěznému tahu. Všickni se k němu hnali, osobnosti nejčelnější zahrnovaly ho všelijakým prokázáním své přízně, kdo ho jednou uslyšel, zbožňoval ho. Josef vžil se z počátku do toho života, temné jeho čelo objasňovalo se; nechal se nositi od vln pochvaly, jež vždy výše a výše na něho přirážely, požíval všech radostí, které se mu nahodily. Na domov svůj dávno již si nepomyslel. Žena a děti byly mu již pouhé stinné útvary. Věnoval jim nemalý oddíl svého života a svých sil, byly tedy dle jeho přesvědčení již s ním vyrovnány. Svému umění směl nyní žítí a měl Amatky ve svém vlastnictví. Tato dvě nejvroucnější přání jeho srdce byla vyplněna. Ale přece přiblížilo se často, uprostřed nejstřeštěnějšího záchvatu jeho měnivého života, strašidlo omrzlosti k němu, v krásné truchlivé postavě Leině, dotýkajíc se jeho srdce a divoká jeho radost zmizela, měnic se opět v trpký, protilidský zármutek. A mezi tím, co jméno František Josef Andrlé v půl světě se ozývalo a mnohých set lidí opravdově po tom bažilo, novou tu hvězdu na nebi umění spatřiti, churavěl znamenitý ten umělec ode dne ke dni více a stával se denně zasmušilejším. Jeho bázeň, že mu lidé chtějí jeho Amatky a s nimi duši jeho umění odejmouti, vkradla se z počátku do jeho srdce, vzrůstala však od hodiny k hodině více, až konečně se stala u něho stálou vidou, trapným šílenstvím. Opatroval Amatky s ještě mnohem větší úzkostí a pečí, než je druhdy starý žid byl hlídal. Za žádné noci nepřišlo více spánku do jeho očí. Lea, vroucně milující, čarokrásná Lea, objevovala se mu u mramorobílé, slzíplné kráse. Volával její jméno s výrazem hlubokého žalu a laskavosti, rozestíral ruce po vzduchovém tom obraze — nadarmo, ukazoval vždycky jen na housle, v úzkostlivém úpění rukama lomě. Na to však přitiskl Andrlé své Amatky vždy tím pevněji na sebe, a sklesnul napolo bez vědomí do podušek své pohovky. Takové výjevy opakovaly se ve vždy kratších prostorách času a aby těmto trapným výjevům ušel, měnil, jak on se sám přiznal, vždy častěji místo svého pobytu. Lékaři kroutili nad tím hlavou, mluvili o změnění povětrí, o návratu do domova, nemohli však pomoci. Tak uplynuly smutné týdny, Andrlův stav se nezměnil. Najednou zmizel umělec. Nikdo ho neviděl odejítí: hledalo a pátralo se po něm, ve veřejných listech hemžily se otázky a důminky, veškerý hudební svět bral nejživějšího podílu na tomto záhadném útěku. Každý se vyčerpával, aby rozhodnutí tohoto divuplného výjevu našel; dlouho nadarmo. Konečně přinesly české listy následující zprávu:

„Země mateřská vyžádala si svého syna nazpět,

zabloudilec se zase navrátil. Tělo Františka Josefa Andrla spočívá v lůně domovské země; Čechy uslyšely jeho labutí zpěv. V Poděbradech, v jeho rodišti, stojí stará, po mnohá již léta neobývaná chýžka, osamotělá blíže lesa, rozpadnutá a smutná. Lidé se toho místa střežili, šeptali si o strašidlech. Večír pak poslední neděle zaslechli obyvatelé Poděbradští podivné, pronikající zvuky, kteréž z vnitřku této chýže pocházeti se zdály. Lidé přiběhli a naslouchali. Byly to zvuky výtečných houslí, ježto dlouhotaženě povětří projížděly. Nikdo se neodvážil dvéře proraziti, šeptalo se tu a tam o starém židovi, jenž dříve zde bydlel a zemřel. Několik lidí chtělo i tvrditi, že by byl právě za oné neděle jeho den úmrtí. Konečně se přivolal kaplan. Velebný pán přišel, pokropil práh svěcenou vodou a pomodlil se krátkou modlitbu. Mezi tím zavzníval pořáde

ještě čarovný tento zvuk houslí brzy zádumčivě, brzy zase divoce, strašlivě, brzy nevýslovně jemně a pohnutlivě, že posluchačům slze přes tváře kanuly. Tu najednou, u prostřed nejkrásnějšího, nejjemnějšího adagia, odtrhla se melodie, a silný prask a hned na to temný pád byly k zaslechnutí. Lidé sem vrazivší nalezli znamenitého houslistu Františka Josefa Andrla mrtvého na zemi ležeti a vedle něho jeho rozbité Amatky. Nepopřál své milence jiného milovníka, a vzal si ji proto s sebou do smrti. Na jeho obličej ale jevil se výraz míru, jakéhož nebylo před tím nikdy na něm spatřiti, ozářený poklid, jakéhož ve svém životě nikdy neseznal, vyplnění oné touhy, kterouž lze bylo dříve v jeho očích planout viděti. Bůh věčně milostivý rozložil asi také ostrý nesouzvuk této duše v souhlasný souzvuk.“

Feuilleton.

Z Prahy.

Opera. Po dlouhém čase objevila se opět opera „Nordstern“ od Meyerbeera na repertoiru, bylať dávana ku prospěchu primadonny naší, sl. Brennerové. Že děj i hudební cena této zpěvohry pod nullou stojí, a že se komponistovi při komponování jejím jenom o zisk jednalo, jestiž známo; tím více však musí takové představení hnusným býti, když i vyvedení nedostatečné jest. Sama beneficiantka nezpívala tak, jak jsme od ní zvykli byli. Sbory již pro svou vysokou polohu tenorů za jedno, pro nedostatek zkoušek za druhé vypadly nuzně. Nejlepší výsledek měla, anto divadlo takřka nabito bylo, slečna beneficiantka sama. Dne 22. listop. opětovala se již po páté opera „Faust a Margareta“ od Gounoda, již s větším účastenstvím se strany obecenstva. Výsledek „Hugenotů“ od Meyerbeera (dne 27. list.) byl za příčinou rádných zkoušek mnohem skvělejší nežli při „Nordsternu“ a volba beneficianta pana Hertzsche byla v každém ohledu šťastná. — V českém divadle dávala se dne 24. listop. tragedie „Hamlet“ od W. Shakespeara ve prospěch paní Kolarové. V titulní úloze vystoupil pan Kolar st. a provedl svou úlohu až na některá méně významná místa duchaplně, osvědčiv, že vnikl úplně do charakteru tohoto. Paní Kolárová (královna) a p. Kolar ml. (Polonius) dostáli úplně své úloze. Ofelii dávala tentokráte sl. Marie Korschnerová, nově engažovaný člen českého divadla. Referent v „Pozoru“ vyslovyje se o ni takto: Slušit vyznati, že jsme při ní znamenali chvalitebný pokrok od jejího pohostinského vystoupení: mírnílať se patrně i v řeči i v pohybech. Máme za to, že sl. Korschnerová může jednou býti znamenitou herečkou; třeba však, aby úlohy své študujíc, bedlivě ukládala nitku k nitce, má-li povstati pěkná tkanina. Ne veliká úloha ale celek ve všech částech souměrný a zdářený činí herce pravým umělcem. Pan Chramosta hrál krále slušně.

— Náš Alexander Dreyschock slaví opět v Německu své triumfy. Dne 21. listopadu dával v Štětíně svůj čtvrtý koncert a došel nad míru skvělého výsledku. Od tamtud odebere se do Brna a pak do Vídně, kdež v polovici prosince několik koncertů uspořádá.

— Známý německý virtuos na housle Jan Becker prodlévá nyní v Praze a hodlá zde koncert uspořádati.

— Druhá večerní zábava kvartettní dne 21. listop. v sále konviktském dosáhla ještě většího výsledku než první a byla zvláště tím zajímavá, že jsme v ní slyšeli poetické, z větší části původní a s velkou obratností zosnované trio od Bargiela, které patří zajisté k nejlepším toho druhu, v novějším čase s oženým. Zajímavost naše pro toto dílo byla však ještě více zvýšena duchaplnou, v každém ohledu promyšlenou a nuancovanou hrou nadané pianistky, sl. Augusty Kolarové, kteráž vniknuvši do krásného díla Bargielova tak výtečně nám hlavní rysy i detaily jeho na piano podala, jak je jen od dokonalé umělkyně očekávati lze. K dokonalému provedení tria toho přispěli též pan prof. Mildner a prof. Schmit. Dále provedena byla kvartetta od Mozarta (C-dur číslo 6) a Schumanna (A-moll op. 41). Provedení obou bylo tak uhlazené, správné a dokonalé, pospolná hra tak precísaná a jedním duchem proniknutá, že vybrané obecenstvo k hlučné pochvale povzbuzeno bylo.

— Pan Hertzsche, bassista u zdejší opery, zasnoubil se tyto dni s primadonnou zdejší, sl. Grabingrovou.

— Skvěle nadaná pianistka, sl. Augusta Kolarová, kterážto i některými skladbami svými kompoziční talent osvědčila, nastoupí na jaře uměleekou cestu do Paříže, kdež ji slavná krajanka, Vil. Klausová do Pařížských salonů uvede.

— Pianistka sl. Serafína Vrabélyová dávala dne 26. list. v divadle koncert a nemůžeme jinak nežli o této umělkyni chvalně se zmíniti. Dostí vytríbená technika, kde zapotřebí, jemně a zase rázné uhození, jistota, stejnost a uhlazenost passáží, opatrný a důsledné užívání pedálu a

jiné jsou vlastnosti, které hru této slečny vyznamenávají. Co do programu hrála zajímavé, výhradně však salonní komposice. Byly to totiž „Andante spianato“ a „Polonaise“ od Chopina s doprovázením orchestru, pak „Im Walde“ od Hellera a „Campanella“ od Liszta, „Magyar népdalok,“ totiž a) Fliege Schwalbe an ihr Fenster a b) Friska od Liszta. Po všech číslech byla slečna vyvolána, neb učinila na dosti četné obecenstvo znamenitý dojem. Slečna z Ehrenbergů a pan Bernard podporovali slečnu v koncertě; tento zpíval „An der Weser“ od Pressla, ona arii z opery „Entführung aus dem Serail.“ r—r

— Že hudebník Štamberk, jenž povolán byl do Ruska co kapelník vojenský, zemřel, podali jsme svého času tuto smutnou zprávu. Nyní z „Dzien. Polsk.“ dovídáme se, co bylo příčinou smrti jeho — rceme to zkrátka, že zabit byl. Hrál totiž se svou bandou nějakou písničku českou, začez jej plukovník velmi plánil. Když Štamberk na své ospravedlnění vykládal neškodlivost písně, vytáhl naň divý plukovník, jenž uvykl slepé poslušnosti otrocké, šavli a dvakráte ubohého kapelníka tal v nohu, že několik hlavních žil bylo prořato, tak že za 24 hodin zemřel.

— Místo ředitele kůru u sv. Trojice dáno panu Ulmovi, pod výminkou však, že se vzdá dosavadního místa u sv. Ducha.

— Pan Antonín Doppler, rozený Polák, bude zde, jak se dovídáme, co nevidět koncertovati. Pan Doppler byl 4 leta ředitelem opery v Jassech a meškal několik let v Petrohradě, kdež v koncertech vystupoval.

— Nová doba je titul básni a písní od Vác. Poka Poděbradského, které u kněhkupce Jar. Pospíšila dostati možná. Jsou to z větší části básně příležitostné neb časové, vynikají plyností veršů a pěknou mluvou. Heslo Riegrovo „Nedejme se“ a Palackého „Svoji ke svému“ je zde v několika slokách rozvedeno, z nichžto každá refrainem „Nedejme se“ pak „Svoji ku svému“ končí. Sbor „Svorně bratří“ hodil by se dobře skladatelům ku komponování. Úhledná tato knížka je panu Dru. Lad. Riegrovi věnována a čistý výnos její určen „Zdeuce Havličkově.“ Sešit tento stojí 25 kr. r. čís.

— Nákladem A. Augusty v Litomyšli vyšel první sešit: „Skladby jazyka českého“ od P. Václ. Zikmunda. Jak v životě obecném tak v domácím, v chrámech Páně a ve školách mocně se pocituje pilná potřeba skladby jazyka českého. Což posud v té příčině vydáno, zadosti neučinilo. Abychom jazyk svůj, posvátné toto dědictví po otcích svých, v celém jeho rozsahu, v jeho povaze, pravidelnosti a bohatství dobře poznali, toho sobě jedenkaždý žádáme, věduce, že jazyk týž jest prvním a nejmocnějším pramenem spanilejšího života národního, že jest jměním a statkem, ježž kdož pilně vzdělává, hojný užitek z něho bere. Tímto přesvědčením veden jsa sepsal svrchu řečený spisovatel skladbu jazyka českého a to na základě mluvy nejvýbornějších spisovatelův z nejstarších dob až do Komenského. Veškeré dílo bude v sobě obsahovati okolo 40 archův tištěných. Cena jednoho sešitu 60 kr. r. čís. — V tom samém nakladatelství právě vyšlo: „Politické zlomky.“ Sepsal J. Malý. Obsah: 1. Političtí idealisté. — II. Národnost a svoboda. — III. Původ státu. — IV. Foederace a centralisace. — V. Koruna Česká. — V. O rovnoprávnosti národní. — VII. O vše-

obecném provedení národní rovnoprávnosti. — VIII. O potrotních soudech. — IX. O kolkách na literární plody a novinářských kaucích. — X. O politickém vychovávání mládeže ve školách. — XI. Pragmatická sankce. — XI. Naše úloha. Cena 40 kr. r. čís. — Dále vyšel první arch pro školy užitečného díla „Počátky měřictví“ od gym. prof. Jana Drízhala. Arch tento obsahuje více než 25 dřevorytin, měřictví se týkajících.

— Hudební literatura. Nákladem činného musikalního obchodnictví Jos. Šálka v Praze vyšel tyto dni Arditioho válčík, ježž zde sl. D. Artotová zpívala, též pro piano aranžovaný od L. G. a došel už takové obliby, že se druhého vydání dočkal. Stojí 54 kr. a jmenuje se „Il baccio“ (políbení). — Nákladem činných musikálních obchodníků Kristofa a Kuhé vyšlo opět několik salonních a tanečních skladeb, z nichžto některé hudbymilovnému obecenstvu vítány budou. Ze salonních skladeb zaujímá „La Mignonne,“ polka-mazurka pro piano od Frant. Kavána (op. 30) braběnce Charlottě z Chotků věnována první místo. Jarý rytmus, uslechtilá melodie a rozmanitý průvod v bassu získají zajisté této pěkné skladbě všeobecnou oblibu. Stojí 54 kr. r. čís. Chvalné zmínky zasluhuje též etuda pro piano od Frant. Černého, při nížto v bassu položena jest melodie, kolem níž zase sextoly se vinou. Skladba tato poskytne prostředním hráčům nejen zábavy, alebrž i dobrého cvičení. Stojí 42 kr. „Il baccio“ je titul brillantního válčíku od L. Arditioho, kterýž pro piano od jiného skladatele uspořádán jest.

Tento válčík je trochu těžší a skvělejší než onen u p. Šálka vydaný. Stojí 48 kr. r. čís. „Pomněnka na Prahu“ je název potpourri z českých národních písní od Karla Věttra. Písně ve skladbě této obsažené jsou: „Mně se, mně se všecko sdá“ — „Na té louce zeleny“ — „Hej Slované“ — „Když jsem já ty koně pásal“ — „Sly panenky“ — „Ach není tu“ — „Sil jsem proso“ — „Pod dubem“ — „Hrály dudy“ — „Horo, horo vysoká jsi“ — „Loučení“ — „Kde domov můj.“ Skladba tato není těžká a je J. V. vévodu Maxmilianu Bavorskému věnována. Stojí 60 kr. Milovníkům tanců podal opět činný kapelník p. Ferd. Preis dvě nové polky a sice „Schneeglöckchen,“ polka-mazur (42 kr.), „Joujou,“ polka mazur (42 kr.), které též u Kristofa a Kuhé vyšly. Konečně nedala sláva i J. Procházku spáti a on složil kvapík „Ať se hází“ pro piano; avšak nedomnívejte se, že snad p. skladatel kramářskou píseň Heisovu do salonů uvěsli chce; nikoliv, kvapík tento sestává z 1 národní písně a z upomínek na „Normu“ a končí v několika taktech ve finale začátkem pověstné písně Heisovy. Stojí 42 kr.

Z Čáslavi. (Zpěv. spolek.) Dne 20. listopadu uspořádal náš zpěvácký spolek veřejnou hudební zábavu. Kromě třech hudebních skladeb od zdejšího orchestru provozovaných přednesly se zpěvy: „Rekův sen,“ sbor od Slavíka, „Vlastenec“ od Pospíšila, „Utonulá“ a „Odpadlý od srdce“ od Křížkovského, „Zpěv jinochů“ od Vogla a „Na Prahu,“ sbor od Veita. Ačkoliv tato produkce, vyjma jediného horlivého pána spoluúda z vůkolí, toliko na domácí síly obmezena byla, dostál přec spolek u přednesení jmenovaných zpěvů úloze své

úplně. Zvláště ale se dostalo všestranné pozornosti i pochvaly pánu Ž., spoluoudu i oblíbenému členu zdejšího ochotnického divadla, za zdařilou i mistrně přednesenou národní báseň „Poklad“ od Erben a. Dne 8. prosince uspořádá prý náš spolek hudební akademii; těšíme se velmi na tuto zábavu, při které několik výtečných sil spoluúčinkovati bude. Dle doslechu vystoupí pan Klier co nově jmenovaný ředitel kůru a hudební učitel své postavení počátkem budoucího měsíce. Těšme se blahou nadějí, že obezřelým užitím již stávajících a vycvičením nových sil konečně se podaří, zdejší chrámovou hudbu z neblahého stavu povznesti. I—l.

(T. Š.) **Z Sedlčan.** (Zaražení zpěv. spolku.) Před nedávnem vydalo zdejší učitelstvo vyzvání k přihlášení se do zpěváckého spolku, vypočítávajíc výhody dobře spořádaného spolku. K nemalému radostnému podivení přihlásilo se na 30 výkonných údů. Vzdor roztrušování nemilých pověstí získá si bohdá spolek náš četných podporovatelů. Ti, jižto se přihlásili, jsou měšťané a řemeslníci. Až dosud nezúčastňuje se bohužel žádný z úředníků státních, jichžto zde na počet dosti; divíme se tomu velice, anto u všech spolků páni úředníci účinkují. Výbor jsme již prozatimně zvolili a v nejkratší době podáme stanovy k místodržitelskému potvrzení. Ve zpěvu se vyučuje týhodně jenom dvakrát. Práli bychom sobě, aby se údové výkonní vždy v určitou hodinu ke cvičení dostavili.

Z Bílé Církve (Weisskirchen) v Banátě. (Zpěvácký spolek. — Taktovka, dar pro pana Nováčka. — Kostelní hudba.) Zdejší zpěv. spolek řízením duchaplného skladatele pana Martina Nováčka čítá nyní 20 údů výkonných a as 40—50 přispívajících, a ze všeho vidět, že nejsme, co se počtu členů týká, ještě na velkém stupni. Jinak se to má s provedením sborů. Je vždy tak výborné, že bychom s každým i s nejpřednějším zpěváckým spolkem o vítězství závodit mohli. Zdejší zpěv. spolek zpívá jistě, praecisně, cituplně a ohnivě, a to z té příčiny, že se pilně cvičí. As v polovici prosince uspořádán bude koncert. Zpěv. spolek zpívá — anto zde mnoho Němců jest — též několik sborů německých od Kückena, Beckra, Mendelssohna a V. H. Veita, pak písně národní srbské, rumunské a též maďarské. Ostatně hrají se kusy na housle a též solové piecy na klavír a jiné nástroje. Nedávno překvapil zdejší zpěv. spolek svého ředitele p. Martina Nováčka, rozeného Čecha a vlastimila krásným zastaveníčkem, a doručil mu stříbrnou taktovku na upomínku z vděčnosti za jeho bezzistné řízení spolku. Co se kostelní hudby týče, provozuje ředitel kůru p. Nováček vždy zdařilé skladby, škoda jen, že tak málo svých zdařilých mší dává; neboť dočtl jsem se, že jednu mši jeho p. V. Horák v chrámě Týnském s velkým úspěchem provedl.

Videň. (Beseda. — Koncerty.) Ze všech koncín naši milé vlasti a sousedských zemí přináší Dalibor zprávy o besedách a koncertech, a když Slované Vídensští památku Havlíčka besedou oslavují, neměl by se Dalibor o ní zmíniti? To je příčina, že se o ní

několika slovy zmíniti musím. Dne 4. listopadu odbyvala se v sále „u velkého číška“ k oslavení památky slavného publicisty K. Havlíčka beseda, kteráž, ačkoliv program její v krátkém čase sestaven byl, velmi zajímavá byla. Otevřena byla beseda Tittlovou oblíbenou ouverturou na české písně, jižto orchestr kapelníka Fuchsa provedl. Pánové Suchánek a Patřek vyznačili se deklamatorními přednesy (Proslov od Č. Furcha) a „Žižkova smrt“ od J. Nerudy. Zvláště vynikl profesor F ü r c h t g o t t, jenž přednesem dvou písní a „Kovářské“ obecenstvo tak roznítil, že poslední opakovati musel. Mimo tyto zúčastnili se v besedě virtuosové pp. Bláha a Král; první přednesl serenadu od Lorenze a dále české písně na kornet à piston a dosáhl svým jemným a cituplným tónem hlučné pochvaly. Pravý entusiasmus zbudila Fantasie na české národní písně, kterouž p. J. Král se známou virtuosností na Viole d'amour milokrásně přednesl. Na všestrannou pochvalu a všeobecné přání přidal pan Král ještě píseň „Kde domov můj,“ kteráž se na tomto půvabném nástroji velmi rozkošně vyjímal. Dva vokální sbory „Dívčino pozdravení“ a český sbor od Maška byly velmi dobře provedeny a působily blahodějně k střídavosti v programu. Společnost byla velmi četná a vybraná, zábava až do pozdních hodin velmi živá. Nescházelo tu na srdečných voláních „Sláva“ českým a moravským říšským poslancům. — Naše operní saisona slibuje býti velmi živá; což zvláště o dobrém směru Vídeňského vkusu svědčí, jest mnoho orchestrálních koncertů. Začátek saisony učiněn na velmi důstojný způsob filharmonickým koncertem orchestrálních členů c. k. dvorního operního divadla dne 3. listopadu. Provozovala se velká ouvertura C-dur od Beethovena, velmi zajímavý koncert od Bacha pro smyčcové nástroje, ouvertura k „Anakreonu“ od Cherubiniho a symfonie C-dur od Schumanna. Vůbec požívají filharmonické koncerty mezi všemi koncerty ve Vídni nejlepší pověsti a stojí to dosti namáhání, dosíci k nim sedadla neb lóže. Dne 10. listopadu provedl hudební spolek (Musikverein) Haydnova „Počasí“ vedením p. Herbeckovým, kteréžto velké dílo všeobecně ve Vídni oblíbeno jest. Litovati toliko jest, že dirigent mnohá tempa zmodernisoval. Druhý filharmonický koncert slibuje zajímavé skladby: symfonii G-moll od Mozarta a Spohrovu „Weihe der Töne.“ Kromě 4 filharmonických a 3 koncertů hudebního spolku uspořádá J. Helmesberger čtyry kvartetní produkce. Pan Jiří Helmesberger, otec předešlého a ředitel orchestru c. k. operního divadla, obdržel za své mnoholeté zásluhy o umění zlatý záslužný kříž s korunou. — S velkou napnutostí očekáváme koncert našeho krajana Alex. Dreyschoka, jakýž zde na své umělecké cestě uspořádá. A. Z.

Listárna.

Panu A. M. v Žďáru u Tyniště. Odeslali jsme s díky. — Panu R—u v Hradci Králové. V příštím čísle. Panu N. N. v Táboře. V příštím čísle.